

***WOJEWÓDZKI PROGRAM WYRÓWNYWANIA SZANS OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH I PRZECIWDZIAŁANIA ICH WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU ORAZ POMOCY W REALIZACJI ZADAŃ NA RZECZ
ZATRUDNIANIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH***

na lata

2005-2010

Wprowadzenie

Z przeprowadzonych badań i analiz wynika gwałtowne narastanie zjawiska niepełnosprawności zarówno w kraju jak i w naszym województwie. Według szacunkowych danych Głównego Urzędu Statystycznego, ustalonych na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku, na terenie województwa w 1998 r. mieszkało 136 588 osób niepełnosprawnych, tj. 6,5 % ogółu mieszkańców, a w 2002 r. już 303 300 osób, tj. 14,7 % ogółu mieszkańców.

Niepełnosprawność jest więc udziałem coraz większej części społeczeństwa. Obejmuje wszystkie aspekty funkcjonowania dotkniętego nią człowieka, wpływa na rozwój i jakość życia. Sytuacja taka wymusza podejmowanie wielorakich i interdyscyplinarnych działań dla zapewnienia słabszej części naszego społeczeństwa godnych warunków życia i rozwoju.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r., spowodowało, że osoby niepełnosprawne mogą oczekiwać korzystnych zmian w zakresie rehabilitacji. Wejście Polski do Unii Europejskiej wymaga bowiem dostosowania polskiej polityki społecznej, w tym również problematyki osób niepełnosprawnych do standardów i zasad unijnych, zwłaszcza do wspólnotowego programu na rzecz zwalczania wykluczenia społecznego w dziedzinie opieki zdrowotnej, pracy, edukacji, itp.

Podpisany w 1999 roku Traktat Amsterdamski znacznie zwiększył zakres inicjatyw podejmowanych przez Unię na rzecz osób niepełnosprawnych. Głównym celem strategii Unii jest tworzenie społeczeństwa otwartego i dostępnego dla wszystkich. Idea tej strategii zainspirowana jest przede wszystkim „Standardowymi zasadami wyrównywania szans osób niepełnosprawnych”. Skupia się ona głównie na współpracy między Komisją Europejską, a krajami członkowskimi, promowaniu pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz upowszechnianiu problematyki niepełnosprawności we wszystkich unijnych inicjatywach.

Pomimo tego, iż główna odpowiedzialność za prowadzenie działań na rzecz osób niepełnosprawnych spoczywa na państwach członkowskich – mogą one liczyć na wsparcie swych działań przez Unię, zwłaszcza w zakresie walki z dyskryminacją, budowania otwartego społeczeństwa, poprawy dostępu do szeroko rozumianego otoczenia i przeciwdziałania społecznej marginalizacji.

W celu urzeczywistnienia potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostosowania polskiej polityki społecznej do praw unijnych opracowano „Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy

w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych”. Program stanowi integralną część „Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego do 2010 roku” i jest bezpośrednio związany z realizacją zadań dotyczących polityki społecznej - bezpieczeństwa socjalnego i publicznego, solidarności i więzi międzyludzkich oraz poprawy stanu zdrowia.

Do opracowania programu wojewódzkiego zobowiązuje również art. 35 ust. 1 pkt. 1 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 123 poz. 776 z późn. zm.) określający zadania samorządu wojewódzkiego.

Podstawowym założeniem programu jest wyrównanie szans osób niepełnosprawnych i umożliwienie pełnego ich rozwoju na płaszczyźnie społecznej i zawodowej. Uwzględnia on pogląd, że niepełnosprawność to nie tylko rezultat uszkodzenia ciała czy choroby, ale również wynik barier społecznych, ekonomicznych, fizycznych, jakie osoba niepełnosprawna napotyka w swoim środowisku. To nie osoba niepełnosprawna ma dostosować się do otoczenia, ale otoczenie, środowisko, powinno być dostosowane do potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Program nie utożsamia również osoby niepełnosprawnej z osobą niezdolną do pracy, a tym samym respektuje prawo osób niepełnosprawnych do pracy. Osoba niepełnosprawna powinna otrzymać należne jej, ze względu na stan zdrowia, świadczenia społeczne, natomiast państwo powinno stworzyć warunki i udzielić wszelkiej pomocy w podjęciu pracy zgodnie z kwalifikacjami i możliwościami osoby niepełnosprawnej.

W związku z tym, iż polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych odnosi się do stosunkowo licznej i zróżnicowanej grupy społecznej, w przygotowaniu i realizacji programu uczestniczyć będzie wielu partnerów z różnych dziedzin życia społeczno - gospodarczego.

Kompleksowe i interdyscyplinarne działania pozwolą bowiem na realizację wielu zadań w dziedzinie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Adresaci Programu:

Program adresowany jest do osób niepełnosprawnych, ich rodzin, opiekunów – mieszkańców województwa kujawsko – pomorskiego, samorządów lokalnych, administracji rządowej, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, placówek pomocy społecznej i placówek oświatowych kształcących osoby niepełnosprawne.

Miejsce realizacji Programu:

Obszar – Województwo Kujawsko-Pomorskie

Koordynator Programu:

Partnerzy:

- Administracja rządowa
- Administracja samorządowa (starostwa powiatowe, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe urzędy pracy, urzędy miast i gmin)
- Organizacje pozarządowe zrzeszające osoby niepełnosprawne i działające na ich rzecz
- Organizacje pracodawców osób niepełnosprawnych
- Instytucje edukacji i kultury

Sposoby finansowania Programu:

- Z budżetu jednostek samorządu terytorialnego zgodnie z kompetencjami wynikającymi między innymi z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (z późn. zm.)
- Ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- Ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy Unii Europejskiej
- Ze środków pozabudżetowych w tym z krajowych i zagranicznych funduszy publicznych i prywatnych
- Ze środków budżetu samorządów
- Środki pozyskiwane przez organizacje pozarządowe

Misja Programu:

Celem głównym samorządu województwa kujawsko – pomorskiego w ramach działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. Ponadto u podstaw programu na rzecz osób niepełnosprawnych leży powszechne uznanie, że:

- osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania, na zasadzie równości, z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli, bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności,
- osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania niezbędnych środków umożliwiających wyrównanie zmniejszonych wskutek niepełnosprawności szans w korzystaniu z praw przysługujących każdemu człowiekowi,

- wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności jednostki i jej prawa do dokonywania samodzielnych wyborów życiowych.

Diagnoza zjawiska niepełnosprawności w województwie kujawsko-pomorskim

➤ *Skala zjawiska niepełnosprawności w województwie kujawsko-pomorskim.*

Niepełnosprawność jest problemem społecznym wymagającym zarówno działań mających na celu udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym, jak i działań zapobiegających niepełnosprawności w przyszłości. Stąd też wynika potrzeba informacji o liczbie i strukturze osób niepełnosprawnych w powiązaniu z danymi demograficznymi, społecznymi i zdrowotnymi.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi potwierdzeniem niepełnosprawności jest orzeczenie zespołu orzekającego, które ustala w jaki sposób naruszona sprawność organizmu wpływa na zdolność wypełniania ról społecznych, w tym na wykonywanie pracy oraz możliwość samodzielnej egzystencji. Dla celów poza rentowych przyjęto według nowego orzecznictwa trzy stopnie niepełnosprawności, a mianowicie: znaczny (dawniej I grupa inwalidztwa), umiarkowany (dawniej II grupa inwalidztwa), lekki (dawniej III grupa inwalidztwa).

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności z 2002 r. w województwie kujawsko – pomorskim liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 303,3 tys. co stanowiło 14,7% ogółu ludności (w kraju 14,3%). Oznacza to, że co siódmy mieszkaniec województwa był osobą niepełnosprawną. Wśród ogółu osób niepełnosprawnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności – 30,7% (w kraju 28,8%) oraz osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – 26,6% (w kraju 26,1%).

Analiza niepełnosprawności wskazuje na podobną strukturę dla miast i wsi. Wymienione grupy w miastach stanowiły odpowiednio: 30,8% i 29,6%, a na wsi 30,6% i 21,9%.

Grupa dzieci w wieku 0-15 lat z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego stanowiła 3,0% w ogólnej liczbie niepełnosprawnych. Powyższe dane ilustruje tabela nr 1 oraz wykres nr 1.

Tabela nr 1 Osoby niepełnosprawne w województwie kujawsko – pomorskim według stopnia niepełnosprawności

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Miasto	Wieś
	w liczbach bezwzględnych		
Ogółem	303 254	184 141	119 113
Mężczyźni	143 173	85 188	57 985
Kobiety	160 081	98 953	61 128
Niepełnosprawne prawnie	253 450	157 654	95 796
W wieku 16 lat i więcej	244 598	152 455	92 143
w stopniu znacznym	56 344	35 454	20 890
w stopniu umiarkowanym	80 664	54 552	26 112
w stopniu lekkim	93 221	56 798	36 423
O nieustalonej treści	14 369	5 651	8 718
W wieku 0 – 15 lat z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego	8 852	5 199	3 653
Niepełnosprawne biologicznie odczuwający ograniczenie sprawności	49 804	26 487	23 317
Całkowite	7 037	3 960	3 077
Poważne	42 767	22 527	20 240

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy Wydział Informacji, Badań i Analiz „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko-pomorskim w 2003 roku”, Toruń kwiecień 2004 r.

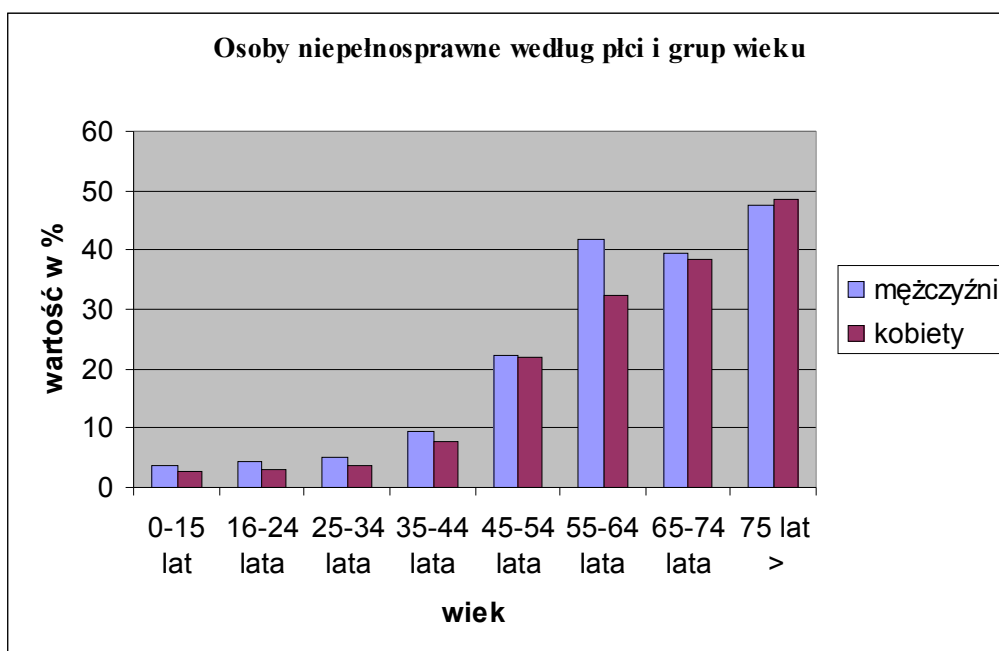
Rozmiary zjawiska niepełnosprawności w dużym stopniu odzwierciedlają kondycję zdrowotną społeczeństwa. Natężenie niepełnosprawności nasila się wraz z wiekiem. W 2002 r. w województwie kujawsko-pomorskim blisko 56% zbiorowości osób niepełnosprawnych stanowiły osoby w wieku 55 lat i więcej.

Tabela nr 2 Osoby niepełnosprawne według płci i grup wieku

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym w wieku:							
		0-15 lat	16-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65-74 lata	75 lat >
	w odsetkach w danej grupie wieku								
Ogółem	14,7	3,1	3,8	4,2	8,6	22,2	36,7	38,8	48,1
Mężczyźni	14,3	3,6	4,4	4,9	9,3	22,4	41,8	39,3	47,6
Kobiety	15,0	2,6	3,2	3,6	7,9	22,0	32,5	38,4	48,7
Miasta	14,3	3,2	3,8	4,0	8,2	20,9	32,8	37,0	48,6
Wieś	15,3	3,0	4,0	4,7	9,2	24,8	44,7	41,8	47,3

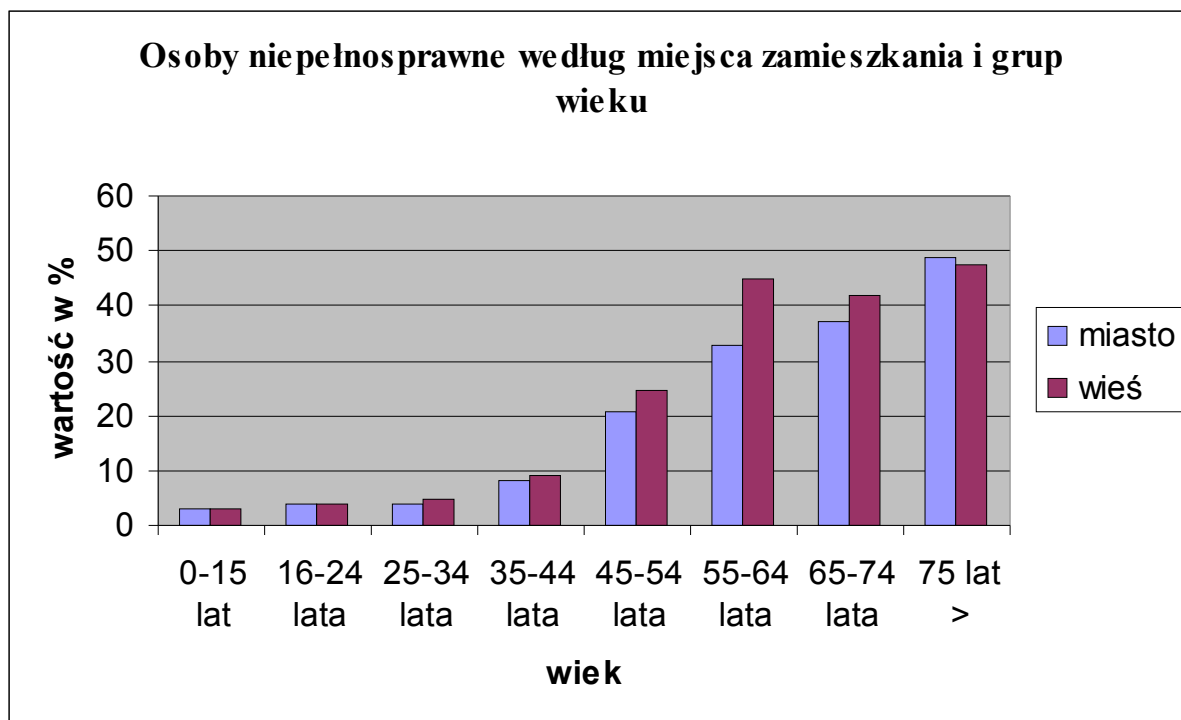
Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy Wydział Informacji, Badań i Analiz „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko-pomorskim w 2003 roku”, Toruń kwiecień 2004 r.

Wykres nr 1

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy Wydział Informacji, Badań i Analiz „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko-pomorskim w 2003 roku”, Toruń kwiecień 2004 r. opracowanie Biura Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.

Wykres nr 2

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy Wydział Informacji, Badań i Analiz „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko-pomorskim w 2003 roku”, Toruń kwiecień 2004 r. opracowanie Biura Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.

➤ **Wykształcenie osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim.**

W Polsce, podobnie jak we wszystkich krajach świata, osoby niepełnosprawne mają stosunkowo niższy poziom wykształcenia w porównaniu z osobami pełnosprawnymi.

Struktura poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych wskazuje, iż wykształcenie wyższe posiada 3,8% ludności niepełnosprawnej, średnie i policealne 21,7%, zasadnicze zawodowe 25,3%, podstawowe ukończone 43,1%, podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego 6,0%.

W ogólnej populacji osób niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej, mężczyźni charakteryzują się przeciętnie wyższym poziomem wykształcenia niż kobiety. Ponad 59% niepełnosprawnych mężczyzn posiada wykształcenie ponadpodstawowe, podczas gdy kobiet z takim wykształceniem jest 43,0%.

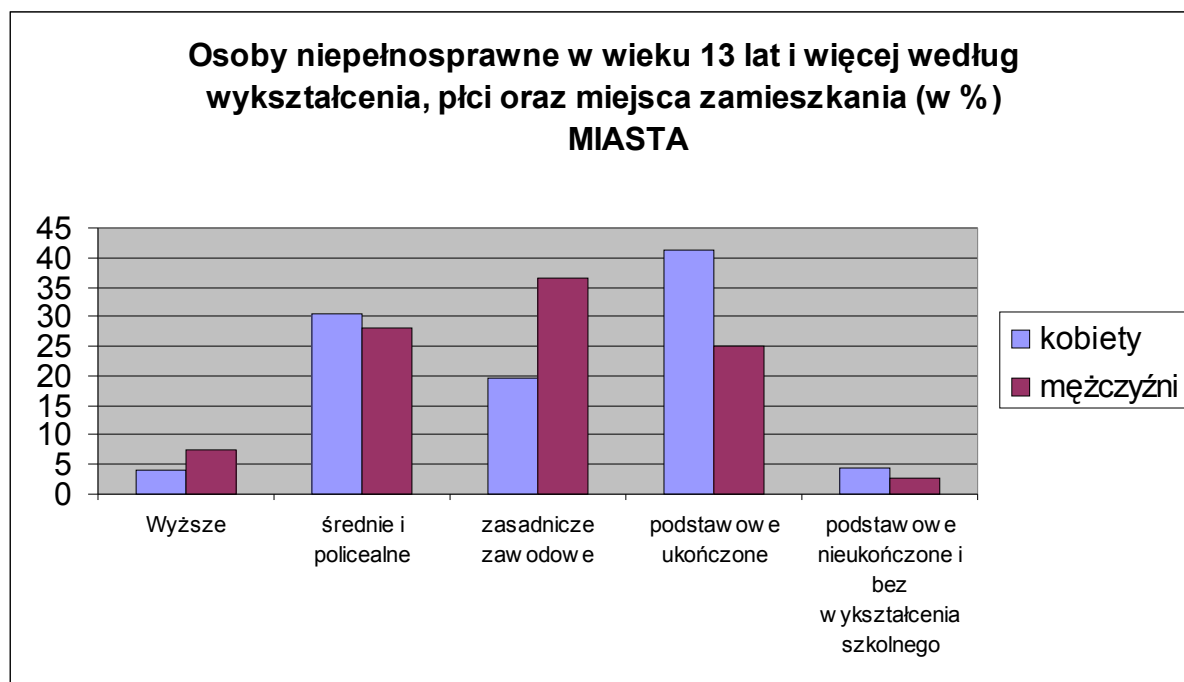
Tabela nr 3 Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według płci i poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	Ludność ogółem			Osoby niepełnosprawne		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	kobiety
OGÓŁEM	100,0	100	100	100	100	100
Wyższe	8,3	7,9	8,7	3,8	5	2,8
Średnie i policealne	28,9	24,8	32,6	21,7	20,6	22,5
Zasadnicze Zawodowe	27	34,7	19,9	25,3	33,9	17,6
Podstawowe ukończone	31,7	28,7	34,3	43,1	35,5	49,8
Pozostałe	2,9	2,6	3,3	6	4,8	7
Nieukończone	1,2	1,3	1,2	0,1	0,2	0,2

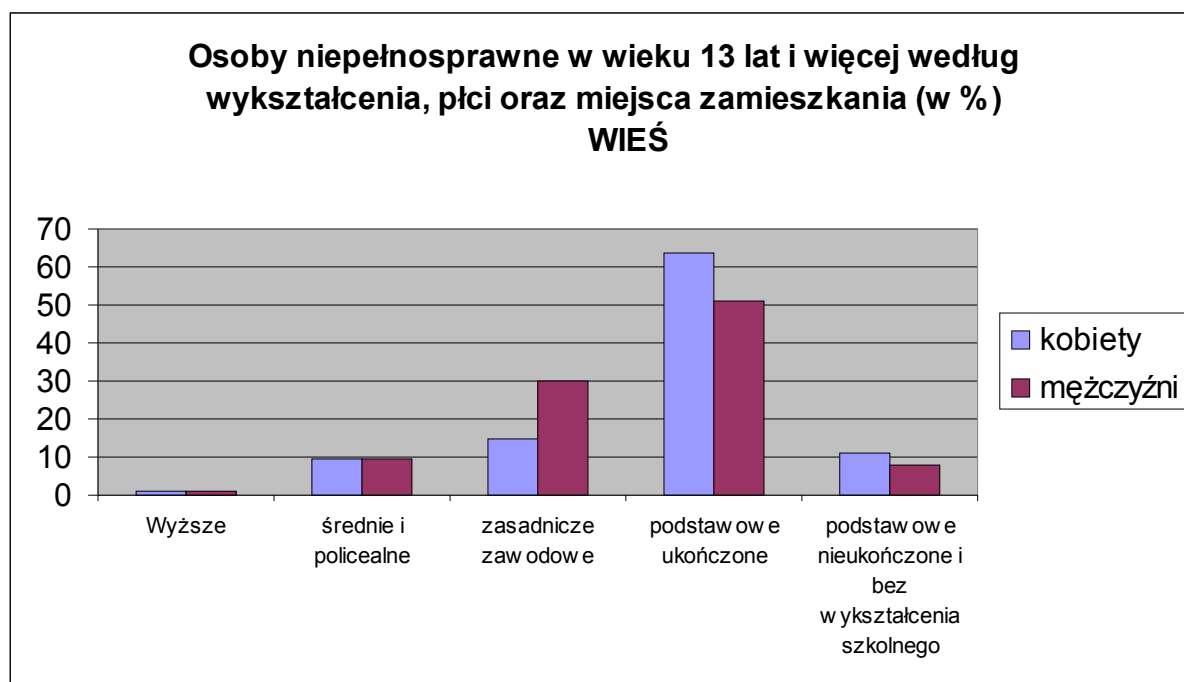
Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Narodowy Spis Powszechny GUS 2002, Osoby niepełnosprawne Województwo Kujawsko-Pomorskie, Bydgoszcz 2004.

Istotnym czynnikiem różniącym strukturę osób niepełnosprawnych według poziomu wykształcenia jest miejsce zamieszkania.

Wykres nr 3

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Narodowy Spis Powszechny GUS 2002, Osoby niepełnosprawne Województwo Kujawsko-Pomorskie, Bydgoszcz 2004, opracowanie Biura Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.

Źródło: *Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Narodowy Spis Powszechny GUS 2002, Osoby niepełnosprawne Województwo Kujawsko-Pomorskie, Bydgoszcz 2004, opracowanie Biura Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.*

Powyższe dane wskazują, że niepełnosprawni mieszkańcy miast charakteryzują się zdecydowanie wyższym odsetkiem osób z wykształceniem wyższym w stosunku do niepełnosprawnych mieszkańców wsi (5,6%, wobec 1,1%), także średnim i policealnym (29,3% wobec 9,7%) oraz zasadniczym i zawodowym (27,4%, wobec 22,0%). W środowisku wiejskim natomiast wyższy odsetek stanowią osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (57,5% i 33,9%) oraz z podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (9,6% i 3,6%).

Niski poziom wykształcenia wynika z barier architektonicznych w szkołach i uczelniach wyższych, barier w komunikowaniu się i psychologicznych, z problemów związanych z transportem do miejsca nauki oraz z braków w wyposażeniu w sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne.

Kwestią nadal dyskutowaną jest rodzaj placówek najbardziej odpowiednich do kształcenia osób niepełnosprawnych – integracyjne czy specjalistyczne. Efektem nauczania w placówkach specjalistycznych jest izolacja osób niepełnosprawnych, oznaczająca społeczne wykluczenie. Ważne jest zatem włączenie dzieci niepełnosprawnych od najmłodszych lat w powszechność edukacji, by wraz z rówieśnikami rozwijały swoje społeczne i zawodowe umiejętności potrzebne w codziennym życiu i na rynku pracy.

W naszym województwie cele te są realizowane, a dzieci niepełnosprawne, zgodnie z wolą ich rodziców czy opiekunów uczą się w wybranej placówce. Ważną rolę w tym zakresie spełniają poradnie psychologiczno – pedagogiczne działające we wszystkich miastach powiatowych. Prowadzą one m.in. poradnictwo dla młodzieży i rodzin, udzielają pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej, umożliwiają wczesną diagnozę i rehabilitację, prowadzą poradnictwo zawodowe oraz wydają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Art. 1 ust. 5 Ustawy o systemie oświaty z dnia 07 września 1991 roku daje możliwość „obierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami”. Ponadto art. 71 b ust. 1 określa, iż kształcenie specjalne może być prowadzone w formie nauki w:

- szkołach ogólnodostępnych (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadpodstawowa),
- szkołach lub oddziałach integracyjnych (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadpodstawowa),
- szkołach lub oddziałach specjalnych (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkołach ponadpodstawowych).

Opieką, wychowaniem i kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawną, dla których publiczna poradnia psychologiczno – pedagogiczna wydała orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Orzeczenia wydawane są w następujących kategoriach:

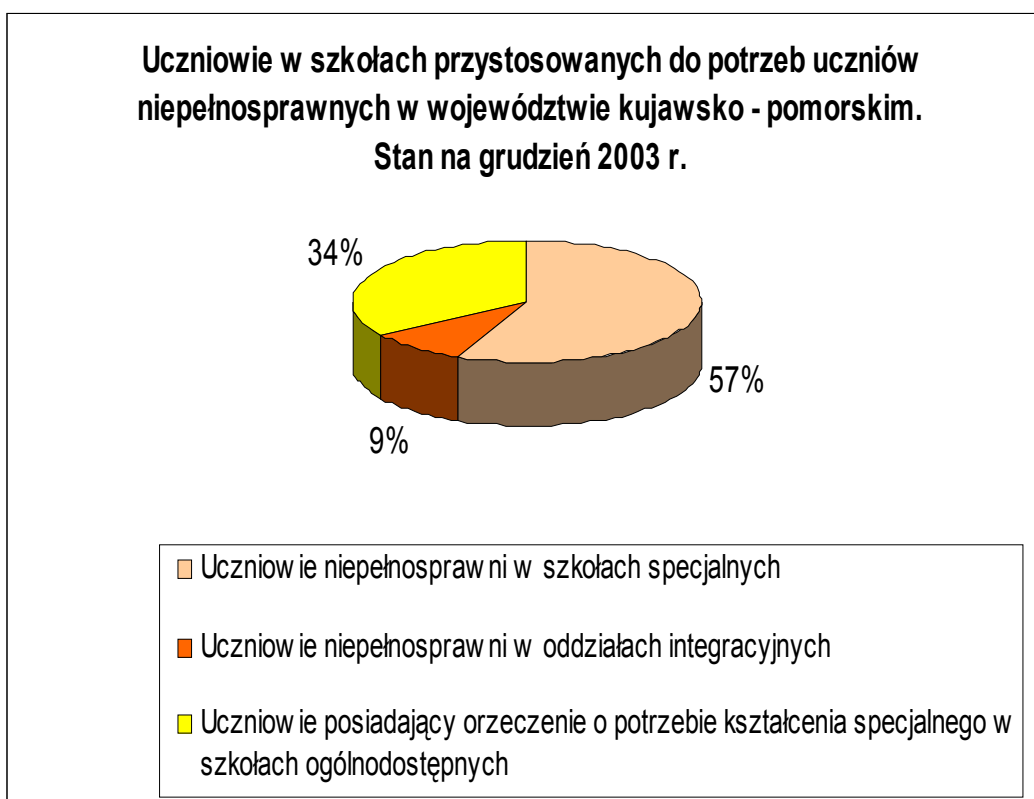
- dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną (w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim),
- dla uczniów słabo widzących i niewidomych,
- dla uczniów słabo słyszących i niesłyszących,
- dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- dla uczniów z autyzmem,
- dla uczniów niedostosowanych społecznie i z zaburzeniami zachowania.

Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego osoby niepełnosprawne mają możliwość pobierania nauki w szkołach i placówkach specjalnych, szkołach z oddziałami integracyjnymi oraz w szkołach ogólnodostępnych przystosowanych do potrzeb uczniów niepełnosprawnych ruchowo. Dane liczbowe dotyczące tych szkół pokazuje wykres nr 5 oraz tabela nr 4.

Większość wyszczególnionych w tabeli nr 4 szkół ogólnodostępnych posiada tylko podjazdy i łazienki dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Tylko nieliczne posiadają windę.

Do szkół specjalnych w województwie kujawsko – pomorskim uczęszcza 6598 uczniów niepełnosprawnych, co stanowi 1,65% ogółu uczniów w naszym województwie. W tym, w szkołach specjalnych dla uczniów z upośledzeniem umysłowym naukę pobiera 5803, co stanowi 1,45% ogółu uczniów w województwie. Zdecydowanie mniej, 1112 uczniów w województwie kujawsko – pomorskim uczęszcza do szkół z oddziałami integracyjnymi.

Wykres nr 5

Źródło: Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy 2004r., opracowanie Biura Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Tabela nr 4

Placówki i szkoły dostosowane do potrzeb uczniów niepełnosprawnych w województwie kujawsko – pomorskim							
Typy szkół i placówek	Ogółem	Formy nauki					
		Specjalne				Z oddziałami integracyjnymi	Ogólnodostępne przystosowane do potrzeb uczniów niepełnosprawnych
		Upośledzenie umysłowe	Uszkodzenie słuchu	Uszkodzenie wzroku	Przewlekłe choroby		
*Ogólna liczba placówek	223	44	2	1	4	84	98
Przedszkole	46	1	-	1	-	25	19
Szkoła Podstawowa	116	35	1	1	-	42	37
Gimnazjum	70	34	1	1	-	11	23
Szkoła Ponadpodstawowa	48	24	2	1	-	2	19
Placówki opiekuńcze niepubliczne	4	4	-	-	-	-	-
Szkoły zorganizowane przez ZOZ	-	-	-	-	4	-	-

* w obrębie jednej placówki nauka jest prowadzona na kilku szczeblach np. podstawowym i gimnazjalnym.

Źródło: Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy 2004 r., opracowanie Biuro Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Korzystne zmiany można zaobserwować również w dostępie osób niepełnosprawnych do szkolnictwa wyższego. W województwie kujawsko – pomorskim znajduje się 13 szkół wyższych i dwie filie. W Toruniu działa Uniwersytet Mikołaja Kopernika – największy uniwersytet w Polsce Północnej, w Bydgoszczy Akademia Techniczno – Rolnicza, Akademia Bydgoska, Akademia Muzyczna, natomiast we Włocławku Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna. Informator dla kandydatów na studia wyższe w roku akademickim 2003/2004 zawiera informacje o możliwościach kształcenia osób niepełnosprawnych w poszczególnych uczelniach. W większości uczelni powoływani są pełnomocnicy rektora do spraw osób niepełnosprawnych. Likwidacja wszelkich barier w dostępie osób niepełnosprawnych do szkolnictwa wyższego staje się jednym z priorytetowych zadań uczelni. Ponadto, istnieje możliwość korzystania z różnych form pomocy finansowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wynikających z programów „Student” i

„Pitagoras” oraz pożyczek i kredytów. Studenci niepełnosprawni mają również prawo do zwiększonego stypendium socjalnego.

➤ ***Dostęp do opieki i rehabilitacji leczniczej osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim.***

W województwie kujawsko – pomorskim zarejestrowanych jest 549 zakładów opieki zdrowotnej. Ponadto działa 29 zakładów specjalizujących się w zakresie rehabilitacji i zaopatrzenia ortopedycznego osób niepełnosprawnych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 21.09.1992 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U. nr 74, poz. 366 z późn. zm.), wszystkie zakłady opieki zdrowotnej powinny być przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych. W przypadku nie spełniania wymogów określonych w rozporządzeniu, zakład obowiązany jest przedstawić program dostosowawczy w terminie do 10 lat od dnia wpisania do rejestru i zobowiązać się do jego realizacji.

Obecnie, gdy służba zdrowia boryka się z ogromnymi kłopotami zarówno finansowymi jak i organizacyjnymi, ogromną rolę ma do spełnienia Polskie Towarzystwo Higieniczne, które prowadzi swą działalność od ponad 100 lat. Główne cele i zadania Towarzystwa to szerzenie oświaty zdrowotnej, zdrowia publicznego i higieny oraz ochrony środowiska. Urząd Marszałkowski wspólnie z Polskim Towarzystwem Higienicznym organizuje konferencje naukowe z udziałem władz lokalnych, samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli służby zdrowia, firm farmaceutycznych, itp.

Opracowano zintegrowany plan działania dla Województwa w zakresie m.in. promocji zdrowia, zwalczania zagrożeń środowiskowych, opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, przeciwdziałaniu nałogom, promocji zdrowego stylu życia. Powołano Zespół do Spraw Promocji Zdrowia dla Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Należy mieć nadzieję, że projekty realizowane przez uczestników konferencji przyczynią się do poprawy zdrowia i jakości życia oraz wzrostu świadomości, a w rezultacie do zmniejszenia liczby osób niepełnosprawnych.

➤ ***Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim.***

Politykę województwa w zakresie zatrudniania i zapobiegania bezrobociu kształtuje Wojewódzki Urząd Pracy. Do jego zadań w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym należy m.in.

- opracowywanie analiz i ocen dotyczących problematyki zatrudniania i przeciwdziałania bezrobociu,
- podejmowanie inicjatyw w celu ograniczenia bezrobocia i jego negatywnych skutków oraz tworzenie nowych miejsc pracy,
- inicjowanie i współfinansowanie szkoleń, prac interwencyjnych, zatrudniania absolwentów i programów specjalnych,
- organizacja pośrednictwa oraz poradnictwa zawodowego.

Według spisu powszechnego z 2002 r. liczba osób niepełnosprawnych w województwie wynosiła 303,3 tyś. – co stanowiło 14,7% ogółu ludności. Z danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy wynika, iż w końcu grudnia 2003 roku zarejestrowanych było 4 714 osób bezrobotnych niepełnosprawnych. Są to głównie osoby w wieku średnim, legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym lub zasadniczym zawodowym. Największą grupę bezrobotnych niepełnosprawnych stanowią osoby o 20 – 30 letnim stażu pracy. Ponadto utrwała się niekorzystna sytuacja, że wśród bezrobotnych niepełnosprawnych dominują osoby długotrwale bezrobotne.

Tabela nr 5 Bezrobotni niepełnosprawni według wieku. Stan na 31.12.2003 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	w tym w wieku:							
		0-15 lat	16-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65-74 lata	75 lat >
	W odsetkach w danej grupie wieku								
Ogółem	14,7	3,1	3,8	4,2	8,6	22,2	36,7	38,8	48,1
Mężczyźni	14,3	3,6	4,4	4,9	9,3	22,4	41,8	39,3	47,6
Kobiety	15,0	2,6	3,2	3,6	7,9	22,0	32,5	38,4	48,7
Miasta	14,3	3,2	3,8	4,0	8,2	20,9	32,8	37,0	48,6
Wieś	15,3	3,0	4,0	4,7	9,2	24,8	44,7	41,8	47,3

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy Wydział Informacji, Badań i Analiz „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko-pomorskim w 2003 roku” Toruń kwiecień 2004 r.

Tabela nr 6 Bezrobotni niepełnosprawni według wykształcenia. Stan na 31.12.2003 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002 rok	2003 rok			
		Osoby	%	Zmiana	
				osoby	%
Ogółem z tego wg poziomu wykształcenia:	3 598	4 714	100	1 116	31
Wyższe	38	79	1,7	41	107,9
Policealne i średnie zawodowe	570	770	16,3	200	35,1
Średnie ogólnokształcące	195	208	4,4	13	6,7
Zasadnicze zawodowe	1 393	1771	37,6	378	27,1
Gimnazjalne i poniżej	1 402	1 886	40	484	34,5

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy Wydział Informacji, Badań i Analiz „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko-pomorskim w 2003 roku” Toruń kwiecień 2004 r.

Tabela nr 7 *Bezrobotni niepełnosprawni według stażu pracy. Stan na 31.12.2003 r.*

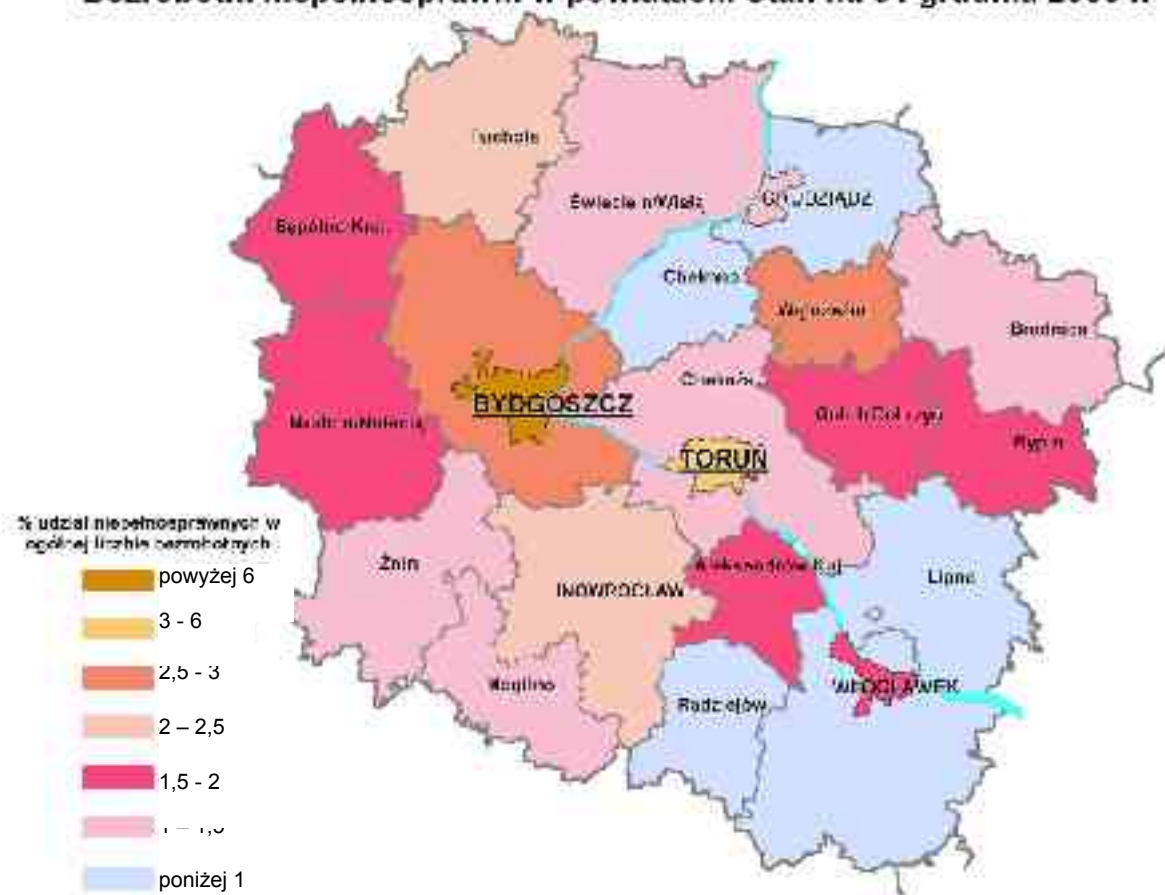
WYSZCZEGÓLNIENIE	2002 rok	2003 rok			
		osoby	%	Zmiana	
				osoby	%
Ogółem z tego ze stażem pracy:	3 598,00	4 714,00	100,00	1 116,00	31,00
Do 1 roku	370,00	376,00	8,00	6,00	1,60
1 - 5 lat	639,00	846,00	17,90	207,00	32,40
5 - 10 lat	476,00	566,00	12,00	90,00	18,90
10 - 20 lat	763,00	1 017,00	21,60	254,00	33,30
20 - 30 lat	740,00	1 068,00	22,70	328,00	44,30
30 lat i więcej	128,00	138,00	2,90	10,00	7,80
Bez stażu	482,00	703,00	14,90	221,00	45,90

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy Wydział Informacji, Badań i Analiz „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko-pomorskim w 2003 roku” Toruń kwiecień 2004 r.

Mapa nr 1

Bezrobotni niepełnosprawni w powiatach. Stan na 31 grudnia 2003 r.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, „Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie kujawsko – pomorskim”, Toruń kwiecień 2004 r., opracowanie Biura Pełnomocnika Zarządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Głównymi problemami w województwie kujawsko-pomorskim są wzrost redukcji zatrudnienia i bezrobocia, co w konsekwencji prowadzi do pauperyzacji społeczeństwa i narastanie problematyki wykluczenia społecznego. Z przeprowadzonych badań wynika konieczność rozwijania infrastruktury pomocowej wspierającej proces wychodzenia z kręgu pomocy społecznej. Istnieje zatem potrzeba stworzenia miejsc, w których możliwe będzie prowadzenie integracji zawodowej i społecznej poprzez działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym. Rolę taką mogą pełnić Kluby Integracji Społecznej, czego dowodem jest dotychczas funkcjonujący Klub w naszym województwie. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. Nr 122, poz. 1143) daje możliwość tworzenia Centrum Integracji Społecznej. Dotychczas w naszym województwie powstało jedno takie Centrum w Toruniu.

➤ *Dostępność środowiska dla osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim.*

Osoby niepełnosprawne, tak jak wszyscy obywatele mają prawo do korzystania ze środowiska dla nich dostępnego. Przepisy obowiązującego prawa (m.in. art. 1 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane) zapewniają im dostęp do wszelkich instytucji służb publicznych, posiadania maksymalnej swobody poruszania się, wstęp do budynków i środków transportu. Jednak w praktyce licznie występujące bariery architektoniczne, urbanistyczne, komunikacyjne często uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym poruszanie się w ich własnym środowisku.

W naszym województwie nie prowadzi się rzetelnej bazy danych informującej, które instytucje pożytku publicznego m.in. placówki administracyjne, edukacyjne, służby zdrowia, kulturalne, religijne są dostępne dla osób niepełnosprawnych. Dlatego program poza realizacją zadań umożliwiających osobom niepełnosprawnym dostęp do dóbr i usług zakłada również opracowanie bazy danych w zakresie dostępności środowiska.

➤ ***Działalność sektora non-profit na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim.***

Wszystkie działania powinny być podejmowane na zasadzie dialogu i współpracy z odpowiednimi organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne. Współpraca ta nie powinna ograniczać się do odbierania informacji lub wydawania decyzji. Administracja samorządowa powinna inicjować i wzmocniać stałe mechanizmy konsultacji i dialogu, umożliwiające osobom niepełnosprawnym, działającym poprzez własne organizacje, włączanie się w planowanie, wdrażanie, kontrolowanie i ewaluację wszystkich podejmowanych działań.

Taka forma współpracy stanowi podstawowy warunek skutecznego postępu w dziedzinie równych szans i uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Ułatwiając ten proces należy wzmocniać organizacje osób niepełnosprawnych, przekazując na ich rzecz większe środki, co pozwoli im doskonalić umiejętności zarządzania i prowadzenia kampanii. Nakłada to również na te organizacje odpowiedzialność stałego podnoszenia poziomu kierowania organizacją oraz zapewnienia jej reprezentatywności.

W województwie kujawsko – pomorskim od listopada 2003 roku działa Rada Organizacji Pozarządowych. 04 grudnia 2003 r. w Urzędzie Marszałkowskim w Toruniu odbyła się pierwsza w kraju sesja plenarna Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wybrani delegaci z powiatów, organizacji sieciowych oraz grupy inicjatywnej

(46 osób) współtworzyć mają nową płaszczyznę współpracy III sektora z administracją samorządową naszego województwa.

Do zadań Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego należy współpraca z Sejmikiem Województwa Kujawsko-Pomorskiego w podejmowaniu decyzji dotyczących sektora pozarządowego, dążenie do integrowania sektora publicznego z pozarządowym, promowanie inicjatyw obywatelskich i wspieranie działań konkretnych grup. W jej skład wchodzi także przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Ponadto w województwie działa Wojewódzka Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w skład której wchodzi m.in. przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w naszym regionie.

W województwie dostrzega się potrzebę działalności i rozwoju organizacji pozarządowych w zakresie działań rehabilitacyjnych. Aby skutecznie realizować założone cele Programu niezbędna jest ścisła współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. W tym celu potrzebne jest stworzenie ewidencji organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych we wszystkich powiatach naszego województwa.

Cele strategiczne Programu:

1. Kształtowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie;
2. Zwiększenie dostępu do leczenia, opieki i rehabilitacji medycznej;
3. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji;
4. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez rozwój rehabilitacji zawodowej;
5. Zwiększenie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym, rekreacji i turystyce;
6. Kreowanie polityki społecznej w zakresie zwiększania aktywności organizacji działających na rzecz i w imieniu osób niepełnosprawnych.

Analiza SWOT na podstawie diagnozy problematyki niepełnosprawności w województwie kujawsko-pomorskim:

Uwarunkowania realizacji poszczególnych celów strategicznych prezentuje się w formie poniższej analizy oceniającej możliwości rozwoju zgodnie ze standardowym modelem analizy SWOT, tj. wskazując mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Systematycznie rosnąca liczba osób niepełnosprawnych zdobywających wykształcenie i podnoszących kwalifikacje ➤ Dwa silne ośrodki kształcenia akademickiego oraz rozbudowana sieć szkół średnich ➤ Dobrze wyszkolona kadra pracująca z osobami niepełnosprawnymi ➤ Dobrze rozwinięty system podstawowej opieki zdrowotnej ➤ Duża liczba zakładów pracy chronionej ➤ Zwiększająca się liczba firm zatrudniających osoby niepełnosprawne na otwartym rynku pracy ➤ Dostępność środków masowego przekazu w celu promowania i upowszechnienia wiedzy o sytuacji osób niepełnosprawnych ➤ Aktywna działalność środowiska osób niepełnosprawnych, wolontariuszy, profesjonalistów ➤ Aktywne funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, szczególnie tych z wieloletnim doświadczeniem ➤ Rozwinięta baza uzdrowiskowa dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych ➤ Słaby dostęp do wczesnej rehabilitacji medycznej ➤ Niedostosowanie oferty szkół do potrzeb i wymogów rynku pracy ➤ Mała aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych ➤ Bariery architektoniczne w budynkach mieszkalnych, mieszkaniach oraz obiektach użytku publicznego ➤ Brak informacji o możliwościach dostępu do sieci wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego ➤ Niewystarczająca liczba placówek wspierających osoby niepełnosprawne i nierównomierne ich rozmieszczenie szczególnie na wsi ➤ Trudna sytuacja finansowa osób niepełnosprawnych, w konsekwencji brak wyposażenia w komputery, dostęp do internetu ➤ Niski poziom świadomości społeczeństwa o sytuacji osób niepełnosprawnych ➤ Niska świadomość osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach ➤ Niestabilność i niespójność prawa ➤ Brak przygotowania organizacyjno – technicznego do skonsumowania środków pomocowych UE (pisanie programów) ➤ Niepełny przepływ informacji i słaba współpraca między podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych

<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
----------------------	--------------------------

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrost poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych ➤ Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych ➤ Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w budynkach mieszkalnych, mieszkaniach oraz obiektach użyteczności publicznej ➤ Przepisy regulujące przystosowanie nowych obiektów budowlanych do potrzeb osób niepełnosprawnych ➤ Zwiększenie dostępu do nowoczesnych systemów informacyjnych ➤ Współpraca z mediami w celu kształtowania pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej i upowszechniania wiedzy o niepełnosprawności ➤ Współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym ➤ Oferta środków finansowych z programów Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmiany prawne dotyczące finansowania Warsztatów Terapii Zajęciowej i Zakładów Aktywności Zawodowej ➤ Zmniejszanie przez PFRON środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań wynikających z ustawy ➤ Brak decentralizacji środków budżetowych w stosunku do przydzielonych zadań ➤ Brak udziału środków własnych dla uczestnictwa w programach Unii Europejskiej ➤ Sytuacja ekonomiczno – gospodarcza kraju
---	---

Cel strategiczny nr 1

Kształtowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.

Kształtowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie jest ważnym czynnikiem w procesie usprawniania osób niepełnosprawnych. W świadomości społecznej w dalszym ciągu funkcjonuje bowiem negatywny stereotyp osoby niepełnosprawnej utrudniający proces jej usprawniania. Wzrost świadomości społecznej w zakresie problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych ma zasadnicze znaczenie w procesie wyrównania szans osób niepełnosprawnych. Wielokrotnie decyduje o możliwościach osób niepełnosprawnych, determinując sferę życia zarówno społeczną jak i zawodową.

Kształtowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych powinno być realizowane w celu uznania prawa osób niepełnosprawnych do pełnej integracji społecznej i pomocy finansowej w tym zakresie, prawa do pracy na otwartym rynku i uznania konieczności pomocy państwa w zakresie pokrycia kosztów wyrównywania szans zawodowych osób niepełnosprawnych. Zagwarantowanie i uznanie przez społeczeństwo równych praw pozwoli osobom niepełnosprawnym wziąć na siebie odpowiedzialność w wywiązywaniu się z obowiązków jakie są należne pełnoprawnym członkom społeczeństwa.

W ramach procesu wyrównania szans osób niepełnosprawnych równie ważne jest budzenie świadomości samych osób niepełnosprawnych, w odniesieniu do ich potrzeb oraz możliwości, jakie mogą wносить w życie społeczne i zawodowe. Rozwój osób niepełnosprawnych nie zależy bowiem wyłącznie od oddziaływań otaczającej ich zbiorowości ale od nich samych. Uzyskiwanie wiedzy przez osoby niepełnosprawne na temat przysługujących im praw jest bardzo ważnym składnikiem, pozwalającym sprawnie funkcjonować w społeczeństwie.

Cel operacyjny nr 1.1:

Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.

Formy realizacji:

1. Współpraca z mediami w celu kształtowania wolnego od stereotypów wizerunku osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie
2. Popularyzowanie osiągnięć i sukcesów osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego, w tym zwłaszcza promowanie twórczości artystycznej, kulturalnej oraz osiągnięć sportowych
3. Aktywne kreowanie polityki informacyjnej w zakresie problematyki dotyczącej działań na rzecz osób niepełnosprawnych, zmierzających do wyrównywania praw osób niepełnosprawnych, organizowanych w formie: konferencji, seminariów, szkoleń i wydawnictw, kierowane szczególnie do opiekunów, organizacji pozarządowych oraz pracowników administracji samorządowej
4. Przedstawianie opinii publicznej informacji na temat przyczyn powstania niepełnosprawności oraz działań profilaktycznych
5. Wspieranie i podejmowanie działań zmierzających do zwiększenia obecności osób niepełnosprawnych, organizacji pozarządowych w życiu społecznym i publicznym, promowanie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych i ich organizacji

Cel operacyjny nr 1.2:

Wspieranie przemian w świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw i obowiązków.

Formy realizacji:

1. Wspieranie wydawnictw z województwa kujawsko - pomorskiego w udostępnianiu dla osób niepełnosprawnych z różnymi schorzeniami w różnych formach przekazu pozycji książkowych, podręczników, prasy
2. Utworzenie centrum informacyjnego dla osób niepełnosprawnych – dyżury specjalistów, w czasie których osoba niepełnosprawna będzie mogła uzyskać informacje m.in. w zakresie:
  - a) możliwości ustalenia stopnia niepełnosprawności,
  - b) rodzajów ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym,
  - c) możliwości uzyskania świadczeń różnego rodzaju,
  - d) możliwości uzyskania dofinansowania do różnych form rehabilitacji społecznej i rehabilitacji zawodowej,
  - e) pomocy w nawiązaniu kontaktu z odpowiednią organizacją pozarządową czy placówką specjalistyczną
3. Stworzenie jednej, spójnej strony internetowej, na której osoby niepełnosprawne będą mogły uzyskać informacje dotyczące wymienionych wyżej zagadnień

Oczekiwane rezultaty do celu nr 1:

- pozytywne zmiany w społecznej świadomości odnośnie problematyki osób niepełnosprawnych
- uwrażliwienie społeczeństwa na potrzeby osób niepełnosprawnych
- wzrost aktywności instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz wyzwolenie nowych form tej działalności
- stworzenie sprawnego dostępu do informacji
- zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych poprzez podniesienie świadomości o przysługujących im prawach i obowiązkach
- współpraca i pomoc instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych przy tworzeniu i działaniu strony internetowej służącej osobom niepełnosprawnym w sprawnym dostępie do niezbędnych informacji

Realizatorzy zadania:

Organizacje pozarządowe, PFRON, instytucje samorządowe

Partnerzy:

Samorzady powiatowe i gminne, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, media

Źródła finansowania:

Środki unijne (np. EFS działanie 1.4; ZPORR działanie 1.5), PFRON, z budżetu samorządu: województwa, powiatów, gmin, z budżetu państwa, sponsorzy

Czas trwania:

Zadania 1.2.2 i 1.2.3 realizowane będą w latach 2005 – 2006, natomiast pozostałe w sposób ciągły do 2010 roku

Cel strategiczny nr 2

Zwiększenie dostępu do leczenia, opieki i rehabilitacji medycznej.

Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych ujęły opiekę medyczną i rehabilitację w pierwszej, najważniejszej grupie zasad dotyczących warunków uczestnictwa w życiu społecznym na równych prawach. W myśl Zasady nr 2 – „Państwa powinny zapewnić skuteczną pomoc medyczną osobom niepełnosprawnym”. Z kolei zgodnie z Zasadą nr 3 – „Państwa powinny zapewnić usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym po to, aby mogły one osiągać i utrzymywać optymalny poziom niezależności i funkcjonowania.”

W Polsce również zostały ustanowione podstawy prawne umożliwiające rozwój osób niepełnosprawnych w zakresie zdrowia. Ustawa z dnia 06.02.1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym scedowała bowiem obowiązek dbania o swoje zdrowie i jego ochronę na obywateli, w tym również osoby niepełnosprawne. Osobom niepełnosprawnym gwarantuje się rehabilitację leczniczą, rehabilitację ruchową, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i lecznicze środki techniczne.

Województwo kujawsko-pomorskie wychodząc naprzeciw problematyce osób niepełnosprawnych w zakresie zdrowia, uwzględnia w Programie szereg działań zarówno zapobiegających powstaniu różnych rodzajów niepełnosprawności, jak również przyczyniających się do zwiększenia aktywności osób niepełnosprawnych poprzez rozwój opieki i rehabilitacji leczniczej.

Podjęcie działań zmierzających do poznania potrzeb zdrowotnych, zwiększenia wiedzy o czynnikach oddziałujących na stan zdrowia są ważnym czynnikiem w zakresie

ograniczenia skutków niepełnosprawności dając jednocześnie szansę na maksymalne wykorzystanie obecnego potencjału zdrowia niepełnosprawnego. Z kolei rehabilitacja lecznicza którą cechuje powszechność oznaczająca dostępność dla wszystkich, którzy jej potrzebują, kompleksowość polegająca na uwzględnieniu wszystkich aspektów – leczniczego, psychologicznego, społecznego i zawodowego, wczesne zapoczątkowanie tzn. już w okresie leczenia i ciągłość, służy maksymalnemu usprawnieniu człowieka, a także zapobiega pogłębianiu się zaistniałych ograniczeń.

Cel operacyjny nr 2.1:

Inicjowanie działań z zakresu prewencji i promocji zdrowia.

Formy realizacji:

1. Wspieranie akcji edukacyjnych i informacyjnych z zakresu promocji zdrowia
2. Współpraca z organizacjami nadawców i mediami regionalnymi w celu przekazywania informacji z zakresu prewencji i promocji zdrowia, z wykorzystaniem narzędzi umożliwiających łatwiejszy dostęp do tych informacji osobom niepełnosprawnym
3. Inicjowanie i wspieranie programów, których celem jest diagnoza zaburzeń rozwojowych i leczenie uszkodzeń mających na celu wczesne wykrywanie problemu zdrowotnego, a w konsekwencji powstrzymanie rozwoju zaburzeń i długotrwałej niepełnosprawności
4. Popularyzowanie wśród społeczeństwa znaczenia istoty wczesnej interwencji i jej wpływ na proces rehabilitacji
5. Wspieranie instytucji i organizacji promujących i zajmujących się opieką nad matką i dzieckiem, szczególnie kobiet w ciąży z grup ryzyka
6. Wspieranie wydawnictw o charakterze edukacyjnym i informacyjnym z zakresu profilaktyki i prewencji zdrowia
7. Organizowanie szkoleń, konferencji, sympozjów z zakresu edukacji zdrowotnej społeczeństwa
8. Inspirowanie organizacji pozarządowych, wolontariuszy do podjęcia działań na rzecz niesienia pomocy rodzinom wychowującym dziecko niepełnosprawne w zakresie postępowania i pielęgnacji we wczesnym okresie życia
9. Informowanie społeczeństwa o przyczynach niepełnosprawności oraz możliwościach rozwojowych osób niepełnosprawnych z różnymi dysfunkcjami organizmu

Cel operacyjny nr 2.2:

Stymulowanie rozwoju opieki i rehabilitacji leczniczej.

Formy realizacji:

1. Centrum informacyjne dla osób niepełnosprawnych o którym mowa wcześniej w pkt. 1 - dyżury specjalistów, w czasie których osoba niepełnosprawna będzie mogła uzyskać informacje w zakresie:
  - a) dostępności do sprzętu, sanatoriów i domów pomocy społecznej, hospicjów itp.,
  - b) rodzajów ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym w zakresie opieki i rehabilitacji leczniczej,
  - c) możliwości uzyskania dofinansowania do leczenia, sprzętu i rehabilitacji leczniczej,
  - d) rodzaju placówek medycznych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz liczby organizacji pozarządowych i grup samopomocowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie zdrowia,
  - e) placówek opiekuńczych, medycznych, rehabilitacyjnych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (mapa),
  - f) informowania o dostępie do sprzętu ortopedycznego i odpowiednich pomocy technicznych w odpowiednich podmiotach, w tym wypożyczalniach.
2. Rozbudowa i modernizacja sieci ośrodków rehabilitacyjnych zwłaszcza w małych miejscowościach i na wsi
3. Doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny oraz dofinansowanie robót budowlanych obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych
4. Promowanie inicjatyw zmierzających do tworzenia wyspecjalizowanych placówek służby zdrowia, kompleksowo przystosowanych do obsługi osób niepełnosprawnych
5. Wspieranie poprzez dofinansowanie działalności opiekuńczej i rehabilitacyjnej realizowanej przez organizacje pozarządowe w ośrodkach rehabilitacyjnych lub w miejscu zamieszkania

Oczekiwane rezultaty do celu nr 2:

- Właściwy i pełny przepływ informacji na temat potrzeb i usług świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez działanie centrum informacji
- Wzrost świadomości społecznej, który ma spowodować zmniejszenie liczby wypadków przy pracy, komunikacyjnych, a tym samym liczby osób niepełnosprawnych

- Zwiększenie świadomości społecznej na temat przyczyn niepełnosprawności oraz zasad jej zapobiegania
- Przygotowanie grup społecznych do wyboru zachowań prozdrowotnych, co w konsekwencji ma prowadzić do minimalizowania powstawania chorób
- Zintegrowanie działań różnych podmiotów w zakresie profilaktyki pro zdrowotnej
- Zwiększenie się liczby placówek służących rehabilitacji przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych
- Zwiększony dostęp do rehabilitacji szczególnie w małych miejscowościach i wsiach

Realizatorzy zadania:

Placówki służby zdrowia, szkolnictwo, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, wolontariusze, PFRON, PCPR

Partnerzy:

Samorządy powiatowe i gminne, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, media

Źródła finansowania:

PFRON, środki unijne (np. EFS działanie 1.4, ZPORR działanie 1.3.1; działanie 3.5.2), budżet państwa, budżet samorządu i inne

Czas trwania:

Zadanie realizowane będzie w sposób ciągły do 2010 roku

Cel strategiczny nr 3

Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia, podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania.

Kształcenie, podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowywanie osób niepełnosprawnych to jeden z warunków pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Biorąc pod uwagę fakt ciągle niskiego poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych w naszym regionie widać potrzebę poprawy tej sytuacji. W tym celu potrzebna jest likwidacja barier fizycznych, utrudniających nadal w wielu miejscach dostęp do szkolnictwa na każdym szczeblu kształcenia. Ponadto potrzebna jest wyszkolona kadra nauczycieli, wykładowców, pedagogów rozumiejąca potrzeby osób niepełnosprawnych oraz posiadająca kompetencje (np. znajomość języka migowego) do pracy z osobami niepełnosprawnymi. Gwarancją dostrzeżenia i zajęcia się problematyką osób

niepełnosprawnych jest szeroko rozpowszechniona informacja oraz stworzenie stanowisk pracy w instytucjach edukacyjnych, które będą reprezentowały środowisko osób niepełnosprawnych, czuwały nad stopniową likwidacją wszelki barier, nad respektowaniem praw osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny nr 3.1:

Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do edukacji, przekwalifikowania i kształcenia osób niepełnosprawnych.

Formy realizacji:

- Tworzenie warunków umożliwiających korzystanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej z masowych placówek edukacyjnych poprzez likwidację barier architektonicznych, z założeniem zapewnienia możliwości uczęszczania do przedszkoli i szkół w swoim środowisku społecznym – blisko miejsca zamieszkania
- Zapewnienie możliwości realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych dla dzieci z wadami wzroku, słuchu, zaburzeniami rozwoju mowy, zaburzeniami rozwoju ruchowego i rozwoju psychicznego w szkołach powszechnych
- Promowanie inicjatyw zmierzających do tworzenia integracyjnych placówek poprzez zapewnienie dostępu do informacji o sposobach i potrzebie ich powoływania.
- Promowanie projektów edukacyjnych w klasach integracyjnych
- Organizowanie dla dorosłych niepełnosprawnych szkoleń i kursów, umożliwiających zdobycie odpowiednich kwalifikacji i doskonalenie już posiadanych umiejętności, przekwalifikowań oraz zdobywanie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy

Cel operacyjny nr 3.2:

Dostosowanie szkolnictwa do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Formy realizacji:

- Promowanie możliwości powstania stanowisk pracy lub wytypowania pracownika w instytucjach edukacyjnych w celu reprezentowania i dbania o osoby niepełnosprawne
- Promowanie możliwości powołania Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych na uczelniach wyższych

- Organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z osobami niepełnosprawnymi dla kadry pedagogicznej
- Aktywne kreowanie polityki informacyjnej, akcje promocyjne, szkolenia, sympozja, konferencje dla władz szkolnych i ich pracowników
- Wspieranie i motywowanie osób niepełnosprawnych do podnoszenia kwalifikacji, monitorowanie potrzeb w środowisku zwłaszcza na terenach o dużym bezrobociu i w małych miejscowościach
- Dofinansowanie ze środków PFRON szkoleń, kursów umożliwiających podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowywanie osobom niepełnosprawnym

Oczekiwane rezultaty do celu nr 3:

- zwiększenie liczby grup integracyjnych w przedszkolach oraz klas integracyjnych w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych uniemożliwiających dostęp osób niepełnosprawnych do placówek oświatowych
- wzrost liczby dorosłych osób niepełnosprawnych podnoszących swoje kwalifikacje
- w efekcie zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych posiadających średnie i wyższe wykształcenie

Realizatorzy zadania:

Powiatowe Urzędy Pracy, Wojewódzki Urząd Pracy, PFRON, szkoły, Uczelnie Wyższe, przedszkola, żłobki

Partnerzy:

Samorządy gminne i powiatowe, organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Środki unijne (EFS działanie 1.4, ZPORR działanie 1.3.1; działanie 2.1; działanie 3.5.1), PFRON, budżety samorządów, budżet państwa

Czas trwania:

Zadania realizowane będą w sposób ciągły do 2010 roku

Cel strategiczny nr 4

Zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez rozwój rehabilitacji zawodowej.

W większości krajów europejskich stosowane są różnego rodzaju mechanizmy zachęt materialnych dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. W niektórych krajach, w tym w Polsce, obowiązuje system interwencji państwa w rynek pracy poprzez prawne ustanowienia obligatoryjnych wskaźników zatrudnienia. Pracodawcy nie spełniający wymogu zatrudniania określonej liczby osób niepełnosprawnych w stosunku do ogólnej liczby swych pracowników opłacają składkę na specjalny fundusz. W Polsce jest to Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zgodnie z prawem Unii i Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18.05.2004 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy przedsiębiorcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne (Dz. U. nr 114, poz. 1194) pomoc ze środków publicznych może zostać udzielona w celu zrekompensowania pracodawcy podwyższonych kosztów zatrudnienia osoby niepełnosprawnej. Wysokość pomocy uzależniona jest od wysokości rzeczywiście poniesionych dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem osoby niepełnosprawnej. Ponadto, wszystkie państwa Unii stwarzają możliwość zatrudnienia w tzw. środowisku chronionym. W Polsce są to zakłady pracy chronionej.

Od 18 maja 2004 r. obowiązuje Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy na szkolenia pracowników niepełnosprawnych (Dz. U. nr 114, poz. 1193) – jako akt wykonawczy do art. 41 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. nr 123, poz. 776 z późn. zm.). Wymienione akty prawne stanowią podstawę do zmiany polityki w zakresie zwiększania możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.

Cel operacyjny nr 4.1:

Tworzenie warunków do rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Formy realizacji:

- Dostosowanie i tworzenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez pracodawców, w tym organy administracji rządowej i samorządowej. Administracja powinna dawać dobry przykład w kształtowaniu polityki zatrudnienia osób niepełnosprawnych
- Doradztwo organizacyjno – prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne

- Aktywizacja osób niepełnosprawnych w kierunku rozwoju małej przedsiębiorczości z uwzględnieniem pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej
- Tworzenie aktywnych form rehabilitacji zawodowej
- Aktywne kreowanie polityki informacyjnej, akcje promocyjne, konferencje, seminaria, wydawnictwa, w tym w formie elektronicznej, realizacja projektów w zakresie doradztwa zawodowego, szkoleń, pośrednictwa pracy, staży pracy, tworzenie miejsc pracy, przeprowadzanie badań i ekspertyz z zakresu rehabilitacji zawodowej
- Organizacja szkoleń oraz uruchomienie punktów informacyjnych – centrum działalności gospodarczej osób niepełnosprawnych
- Organizowanie staży dla niepełnosprawnych absolwentów
- Tworzenie Centrów i Klubów Integracji Społecznej
- Tworzenie i działanie Zakładów Aktywności Zawodowej

Oczekiwane rezultaty do celu nr 4:

- Zwiększenie dostępu do informacji na temat możliwości zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej
- Wzrost aktywności osób niepełnosprawnych i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych
- Zwiększenie dostępu do zatrudnienia
- Nawiązanie współpracy z organizacjami pracodawców i pracodawcami w celu przekonania ich do zatrudnienia osób niepełnosprawnych
- Utworzenie Centrów i Klubów Integracji Społecznej w większych miastach województwa
- Zwiększenie liczby miejsc w Zakładach Aktywności Zawodowej
- Tworzenie miejsc pracy przez osoby niepełnosprawne i zatrudnianie się przez nich na zasadzie samo zatrudnienia
- Tworzenie aktywnych form rehabilitacji zawodowej poprzez zwiększenie liczby miejsc pracy

Realizatorzy zadania:

Samorząd województwa i jego jednostki, organizacje pozarządowe

Partnerzy:

samorządy powiatowe i gminne, organizacje pozarządowe, organizacje pracodawców

Źródła finansowania:

Środki unijne (np. EFS działanie 1.4, ZPORR działanie 2.1; działanie 2.5), PFRON, budżety samorządów

Czas trwania:

Zadanie realizowane będą w sposób ciągły do 2010 roku

Cel strategiczny nr 5

Zwiększenie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym, rekreacji i turystyce.

Bariery środowiskowe bardziej utrudniają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym niż ograniczenia wynikające z ich niepełnosprawności. W procesie wyrównywania szans społecznych i zawodowych należy położyć nacisk na zwiększenie dostępności środowiska dla osób niepełnosprawnych. Możliwość samodzielnego poruszania się w mieszkaniu, możliwość wyjścia z niego, dostępność środków transportu, „przyjazne” gmachy urzędów i obiektów użytku publicznego - to podstawowe warunki umożliwiające osobie niepełnosprawnej w zależności od jej możliwości i potrzeb uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym.

Zwiększenie dostępności środowiska dla osób niepełnosprawnych ma ogromne znaczenie w procesie wyrównania szans społecznych i zawodowych. Pozwala na uzyskanie samodzielności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.

Cele operacyjny nr 5.1.:

Działania na rzecz zwiększenia dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym, rekreacji i turystyce.

Formy realizacji:

1. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w celu lepszego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w ich mieszkaniach i w budynkach, w których mieszkają
2. Dostosowanie ścieżek rowerowych dla osób niepełnosprawnych i wyraźne ich oznakowanie
3. Stworzenie ewidencji obiektów użytku publicznego przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz opracowanie mapy tych obiektów

4. Multimedialna mapa dostosowana do potrzeb osób niewidomych, umożliwiająca sprawne poruszanie się w mieście z oznakowanymi obiektami użytku publicznego, zabytkami, teatrami, kinami itp.
5. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej
6. Kontrola bezwzględnego przestrzegania przepisów prawa budowlanego pod względem dostępności obiektów dla osób niepełnosprawnych
7. Wprowadzenie kompleksowej informacji na temat dostępności środków transportu oraz związanej z nimi infrastruktury dla osób niepełnosprawnych (informacje o dostępności stacji, przystanków, pojazdów, budynków)
8. Zwiększenie dostępności obiektów ośrodków kultury, zabytków i usług z nią związanych takich jak teatry, muzea, biblioteki)
9. Inicjowanie wykorzystania urządzeń technicznych, aby udostępniać osobom niepełnosprawnym takie formy kultury jak literatura, film, teatr
10. Zwiększenie możliwości wykorzystania potencjału twórczego, artystycznego i intelektualnego osób niepełnosprawnych
11. Inicjowanie działań w kierunku udostępniania osobom niepełnosprawnym takich miejsc jak sale rehabilitacyjne, hale sportowe
12. Mobilizowanie przedsiębiorstw turystycznych do przygotowania oferty dostępnej dla osób niepełnosprawnych – (wczasy, szkolenia, turystyka)
13. Wspieranie krajowych i międzynarodowych imprez sportowych dla osób niepełnosprawnych
14. Informacje w różnych formach przekazu dotyczące imprez i usług kulturalnych dostępne w teatrach, muzeach, kinach, bibliotekach

Oczekiwane rezultaty do celu nr 5:

- Dostępna baza danych obiektów użytku publicznego, ośrodków kultury, zabytków i usług z nią związanych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych
- Możliwość korzystania przez osoby niepełnosprawne z różnych form kultury, sportu , turystyki i rekreacji
- Lepsze funkcjonowanie osób niepełnosprawnych poprzez dostosowanie do ich potrzeb mieszkań i budynków mieszkalnych

Realizatorzy zadania:

wszystkie organy administracji rządowej i samorządowej

Partnerzy:

samorządy powiatowe, organizacje pozarządowe, organizacje pracodawców

Źródła finansowania:

Środki unijne (np. ZPORR działanie 1.1.2; działanie 3.5.1), PFRON, budżety samorządów

Czas trwania:

Zadanie realizowane będą w sposób ciągły do 2010 roku

Cel strategiczny nr 6:

Kreowanie polityki społecznej w zakresie zwiększania aktywności organizacji działających na rzecz i w imieniu osób niepełnosprawnych.

Organizacje pozarządowe wykonują szereg zadań na rzecz rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Powinny one również aktywnie uczestniczyć w kreowaniu i tworzeniu pomocy wykorzystując swoje doświadczenie i wiedzę.

W tym celu należy określić formy współpracy pozwalające na jak najlepszą realizację zadań w zakresie wyrównania szans i integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.

Cel operacyjny nr 6.1:

Inicjowanie współpracy administracji rządowej i samorządowej z organizacjami działającymi w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych.

1. Opracowanie mapy organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego
2. Określenie potrzeb organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez przeprowadzenie wśród nich specjalnie opracowanej ankiety
3. Promowanie organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim
4. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz i w imieniu osób niepełnosprawnych w zakresie opracowywania lokalnych programów

Oczekiwane rezultaty do celu nr 6:

- Dostępna i dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych mapa organizacji pozarządowych
- Aktywna działalność organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w naszym regionie
- Podejmowanie wspólnych przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe

Realizatorzy zadania:

wszystkie organy administracji samorządowej

Partnerzy:

samorządy powiatowe, organizacje pozarządowe, organizacje pracodawców

Źródła finansowania:

Budżety samorządów

Czas trwania:

Zadanie realizowane będzie w sposób ciągły do 2010 roku

Zakończenie

Na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych do zadań samorządu województwa należy opracowanie i realizacja wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Powyższy program zgodny ze „Strategią rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego – do 2010 roku” w sposób spójny określa działania jakie nasze województwo powinno realizować w zakresie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Opracowana przez Biuro diagnoza i analiza zjawiska niepełnosprawności w województwie kujawsko-pomorskim na podstawie materiałów otrzymanych z powiatów oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy i spisu powszechnego z 2002 roku pozwoliła na częściowe, niepełne rozpoznanie potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych. Mając ten fakt na uwadze zakłada się, że realizacja Programu w

pierwszej kolejności będzie polegała na zebraniu rzetelnych informacji i stworzeniu bazy danych niezbędnej do poznania faktycznych potrzeb osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na ich rzecz. Właściwe rozpoznanie środowiska osób niepełnosprawnych w dalszych etapach realizacji Programu pozwoli skutecznie pomagać osobom niepełnosprawnym i ich otoczeniu, eliminując przypadkowość działań.

W realizacji zadań Program uwzględni szerokie spektrum realizatorów i partnerów oraz zakłada różne formy finansowania w zależności od możliwości finansowych i kompetencji poszczególnych jednostek. Zakładając udział samorządów oraz organizacji pozarządowych w realizacji zaplanowanych zadań, poprosiliśmy o ocenę Programu przez przedstawicieli władz powiatowych oraz członków Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych. Z nadesłanych do Biura opinii jednoznacznie wynika, iż Program spotkał się z aprobatą.

Program systematycznie poddawany będzie ewaluacji i monitoringowi. Zbieranie i analizowanie ilościowych i jakościowych informacji na temat realizacji Programu pozwoli ocenić jego faktyczne efekty. W tym celu zostaną opracowane i przyjęte wskaźniki wkładu odnoszące się do środków finansowych, wskaźniki produktu odnoszące się do przedmiotów materialnych i usług oraz wskaźniki rezultatu dotyczące bezpośrednich i natychmiastowych efektów zrealizowanego programu. Wskaźniki pozwolą na coroczną weryfikację określonych w Programie celów oraz na ocenę zawartych w nim założeń po zakończeniu jego realizacji w 2010 roku. W zależności od pojawiających się potrzeb będą dokonywane zmiany i modyfikacje w poszczególnych celach i zadaniach.

Podstawa prawna:

- art. 68 ust. 3 oraz art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 r.,
- art. 35 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. nr 123, poz. 776 z późn. zm.)

- art. 18 pkt 2 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz.U. z 2001 nr 142, poz. 1590 ze zm.)
- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych – (przyjęta uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polski dnia 01 sierpnia 1997 r. - nie stanowi źródła prawa, jest aktem ogólnym i wyrazem stosunku władzy ustawodawczej wobec osób niepełnosprawnych, ich problemów i potrzeb, które w miarę możliwości finansowych kraju, województwa powinny być realizowane przez władze administracyjne i samorządowe

Wykorzystane regulacje międzynarodowe:

- Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych – (przyjęte jednomyślnie przez Narody Zjednoczone w 1993 r - nie są dokumentem prawnie obowiązującym, stanowią jednak rodzaj politycznego i moralnego zobowiązania uzgodnionego przez członków w społeczności międzynarodowej)
- Agenda 22 – Władze lokalne: Instrukcja w zakresie planowania polityki na rzecz osób niepełnosprawnych w społecznościach lokalnych
- Dyrektywa Rady Unii Europejskiej z dnia 27 listopada 2000 r. w sprawie ustanowienia ogólnych ram dla równego traktowania przy zatrudnianiu i wykonywaniu zawodu (2000/78/WE)
- Deklaracja Madrycka z 2002 roku
- art. 13 Traktatu Amsterdamskiego z 1999 roku